

Klima- og miljøminister Andreas Bjelland Eriksen
post@kld.postmottak.no

Deres ref.	Deres kontaktperson	Vår ref.	Vår kontaktperson	Dato
	Anders Bjelland Eriksen	2023052	Martin Eggen	12.12.2023

Oppfølging av fugleinfluensa og påvirkning på truede fugler

Synkende bestander av ulike fuglearter trues også av fugleinfluensa som er påvist mange steder de siste årene. De farlige variantene av fugleinfluensa har sin opprinnelse fra fjærfehold, men har etter 2005 sirkulert i bestander av ville fugler. Tidligere spredte de farlige variantene av fuglevirus seg sjeldent til ville fugler, og når det hendte rammet det et begrenset antall arter og hadde en kort varighet. Utbrudd var tidligere oftest knyttet til flokker med overvintrende fugler. Dette er ikke lenger tilfelle. Fugleinfluensa er en betydelig utfordring for fuglefaunaen vår hele året, også i tette hekkekolonier.

Situasjonen med fugleinfluensautbrudd hos ville fugler er i stadig utvikling. Etter flere år med utbrudd mangler vi en god oversikt og forståelse av effekter på ville fuglebestander. Det har også manglet passende respons fra myndighetene.

Fugleinfluensa må fra og med nå først og fremst behandles som en naturvernutfordring. I tillegg til langsiktig arbeid nasjonalt og globalt, trenger Norge snarest mulig en oppdatert strategi for å håndtere fugleinfluensa med stående beredskap når utbrudd inntreffer.

BirdLife Norge påpeker følgende mangler med myndighetens håndtering:

- Vi mener at staten er feilorganisert i møte med fugleinfluensa hos ville fugler. Sykdommen påvirker bestandsnivå hos truede fuglearter i Norge og på alle kontinenter i hele verden. Dette må betraktes som en stor naturvernutfordring, og det må primært håndteres av Klima- og miljødepartementet og Miljødirektoratet. Miljøforvaltningen har så langt fremstått tafatt og handlingslammet i møtet med fugleinfluensautbrudd hos ville fugler, og norske myndigheters respons frem til nå handlet om å hindre smitte til tamme fugler i landbruket. Altså høns, gjess og ender, såkalt fjærfe. Dette har vært håndtert av Mattilsynet.
- Det har frem til nå vært svært uklare ansvarsforhold hos myndighetene når det gjelder ville fugler. Mattilsynet har ikke kompetanse, kapasitet eller systemer/prosedyrer for å håndtere problematikk rundt utbrudd i ville fuglebestander. De er gode på smittebegrensning og biosikkerhet på tamfuglbesetninger, men fugleinfluensa er en alvorlig trussel mot ville fuglebestander, og fokuset må flyttes over på dette. Manglende hensiktsmessig organiseringa fører trolig til at effektene av fugleinfluensa blir større enn den kunne blitt med god håndtering og organisering av arbeidet. Blant annet er det nødvendig å raskt og effektivt fjerne døde fugler fra naturen, og at de destrueres på forsvarlig måte. Det fremstår som tilnærmet umulig for en privatperson å komme i kontakt med myndigheter for å få hjelp og veiledning utover det lille man kan lese på nettsiden deres.
- Grunnet den manglende organiseringa opp mot ville fugler hos Mattilsynet er vi overbevist om at man går glipp av mye kunnskap og erfaring som er nødvendig for å gi utbrudd av fugleinfluensa en faglig god håndtering. Både i enkelttilfeller i møte med viruset og ikke minst knyttet til kunnskap om

problematikken overordnet. Riktig artsbestemmelse, aldersbestemmelse og innsamling av f.eks. ringer (på ringmerkede fugler) er basisaktivitet ved sykdomsutbrudd.

Tiltak som bør iverksettes:

- Vernet av ville fugler må styrkes. Styrking av økosystemene samt god beskyttelse av viktige hekke-, raste- og overvintringsområder er viktig for å begrense skadevirkningene for truede fuglearter. Med andre ord må nedbygging av fuglenes leveområder stanse umiddelbart, og de må beskyttes bedre mot ferdsel og forstyrrelser. Fuglene trenger positive påvirkningsfaktorer for å motvirke alle negative faktorer.
- Et enkelt og grunnleggende screening- og overvåkningsprogram bør etableres. Slik det er nå, har vi rett og slett ikke tilstrekkelig oversikt over viruset sin forekomst og sykdommen sin utvikling. Her kan feltpersonell i ulike organisasjoner benyttes i tillegg til lokalt Mattilsyn.
- Klare og tydelige prosedyrer for hva man skal gjøre i møte med viruset hos ville fugl. Det viktigste er at døde fugler blir samlet inn slik at videre smitte forhindres. Dette må gjøres så fort som mulig. Døde fugler blir vanligvis raskt spist på av andre fugler og dyr slik som rovfugler, kråkefugler, måker eller pattedyr. Slik spres smitten videre. Lokal viltforvaltning har ingen som helst kunnskap om dette, og vet rett og slett ikke hva de skal gjøre i møte med syke fugler. Beredskapsplaner for utbrudd hos villfugl må etableres, ref. utbruddene hos krykkje og andre måkefugler flere steder langs kysten sommeren 2023.
- Risikoreduserende tiltak/planer må på plass. For tamfugl så finnes det mange tiltak som iverksettes for å redusere risiko for smitte og for å heve biosikkerhet. Det er selvsagt mange tiltak som ikke er relevante hos ville fugl, men for eksempel menneskelig aktivitet i viktige naturområder ville vært naturlig og sett på. Det kan være forskere, feltpersonell, ordinær ferdsel eller annet. Alt dette kan utgjøre en stor risiko for biosikkerheten.

Skal vi bekjempe fugleinfluensa må miljømyndighetene og landbruksmyndighetene jobbe sammen. Måten vi produserer mat på må settes under lupen, blant annet fordi smitte sprer seg raskt i tamfuglbesetninger med tusenvis av fugler. FN, CMS (Bonn-konvensjonen), BirdLife International med flere har laget [en rapport](#) med klare anbefalinger til verdens myndigheter. Vi ber klima- og miljøministeren ta en ledende rolle i å minimere skadene av fugleinfluensa på ville fugler, og BirdLife Norge etterlyser informasjon om hvilket arbeid Klima- og miljødepartementet gjør i forkant av hekkesesongen 2024 og fremover.

Vi merker oss at Klima- og miljødepartementet ikke leverer den tiltenkte handlingsplanen for sjøfugler, selv om Miljødirektoratet har levert fra seg sitt faglige arbeid. En slik handlingsplan kunne inneholdt tiltak for å håndtere fugleinfluensa. Det er alvorlig at handlingsplanen ikke er iverksatt, og vi etterlyser status på dette arbeidet.

Vi ber om svar på denne henvendelsen. Vi ber også om et møte med Klima- og miljødepartementet om denne saken.

For BirdLife Norge

Kjetil Aa. Solbakken

Kjetil Aa. Solbakken

KOPI: Landbruks- og matdepartementet, Mattilsynet og Miljødirektoratet